

## **Temat: Jak Polak z Polakiem – słowo o obradach Okrągłego Stołu**

**Rodzaj materiału: scenariusz**

**Autor: Piotr Ulatowski**

**Data publikacji: 2012-01-19**

**Obszar nauczania: IV etap edukacyjny**

**Czas zajęć: 90 minut (2 godziny lekcyjne)**

### **Treści zgodne z podstawą programową:**

#### **- historia:**

- w zakresie podstawowym: uczeń wyjaśnia przyczyny i skutki wydarzeń sierpniowych 1980 r. oraz ocenia rolę Solidarności w przemianach politycznych i ustrojowych; opisuje najważniejsze postanowienia „Okrągłego Stołu”; charakteryzuje przemiany polityczne, społeczno-gospodarcze i kulturowe po 1989 r.
- w zakresie rozszerzonym: uczeń wyjaśnia ideę Solidarności i jej wpływ na przemiany społeczno-polityczne w Polsce; opisuje przyczyny i skutki obrad „Okrągłego Stołu”.

### **Cele lekcji:**

- przedstawienie organizacji obrad Okrągłego Stołu
- wyjaśnienie pojęcia „Okrągły Stół”
- poznanie celów obu stron zasiadających do wspólnych rozmów w II 1989 r.
- omówienie najważniejszych postanowień Okrągłego Stołu
- uświadomienie znaczenia rozmów w 1989 r. między opozycją, a stroną rządową dla Polski
- doskonalenie umiejętności pracy z tekstem oraz pracy w grupie.

### **Cele sformułowane w języku ucznia:**

- dowiesz się, jak wyglądała organizacja obrad Okrągłego Stołu
- będziesz potrafił wyjaśnić czym był tzw. Okrągły Stół
- będziesz potrafił omówić czym kierowali się przedstawiciele obu stron, kiedy zasiadali do wspólnych rozmów
- będziesz potrafił wymienić najważniejsze postanowienia obrad Okrągłego Stołu.

### **Po lekcji uczeń powinien:**

- opowiedzieć o organizacji obrad Okrągłego Stołu
- wymienić i krótko scharakteryzować cele obu stron zasiadających do wspólnych rozmów.
- podjąć próbę oceny znaczenia rozmów strony rządowej z opozycją w 1989 r. dla przyszłych losów Polski.

**Pytanie kluczowe:** Czy pokojowy charakter przemian ma większą wartość niż radykalne odcięcie się od dawnego ustroju?

### **Metody i formy pracy:**



- analiza tekstów źródłowych –praca w grupach
- rozmowa nauczająca
- element wykładu
- elementy dramy.

### **Środki dydaktyczne:**

- ministrowiczek pojęć opracowany przez nauczyciela
- karty pracy przygotowane przez nauczyciela (załączniki nr 2-5).

**Uwagi dotyczące prowadzenia lekcji:** Scenariusz przeznaczony jest do realizacji na lekcji historii. Lekcja powinna być przeprowadzona w klasie, która poznała już elementy dramy oraz ma pozytywne doświadczenie pracy w zespole.

### **Przebieg zajęć:**

**1) W krótkim wprowadzeniu sygnalizuj uczniom**, iż temat zajęć dotyczy sytuacji bez precedensu. W 1989 roku, pierwszy raz polska opozycja solidarnościowa, ramię w ramię, wystąpiła oficjalnie w dialogu z ówczesną władzą. Opowiedz uczniom o genezie Okrągłego Stołu. Wytlumacz uczniom, że wobec niepowodzenia tzw. kontrolowanej liberalizacji gen. Jaruzelski i jego ekipa zaczęli myśleć o tym, by uwiarygodnić swą politykę poprzez porozumienie z umiarkowaną częścią „Solidarności”. Komuniści oceniali, że opozycja jest słaba, podzielona i pozbawiona wpływów społecznych. Przekonanie to umocnił przebieg strajków, które na przełomie kwietnia i maja oraz w sierpniu 1988 r. wybuchły w kilku miastach pod hasłami legalizacji „Solidarności”. (możesz wspomnieć o strajku w kopalni Manifest Lipcowy, który rozprzestrzenił się na inne kopalnie oraz o strajkach w Szczecinie i Gdańsku oraz o reakcji władz: o telewizyjnym wystąpieniu ministra spraw wewnętrznych, gen. Czesława Kiszczaka, który zagroził wprowadzeniem godziny milicyjnej). Opowiedz uczniom, że pomimo zaangażowania przywódców związku protesty nie rozszerzyły się na cały kraj. Jednak wobec groźby nowego, spontanicznego wybuchu strajków, władze zdecydowały się na negocjacje z opozycją. Powiedz, że w sierpniu 1988 r. rząd oficjalnie wysunął propozycję zorganizowania rozmów Okrągłego Stołu, którą w zamian za obietnicę wygaszenia strajków skierował do „Solidarności”. W zależności od tempa pracy danej klasy możesz opowiedzieć uczniom, iż sformułowania „okrągły stół” jako pierwszy użył gen. Wojciech Jaruzelski podczas VII Plenum KC PZPR w VI 1988 r. Następnie wspomnij, iż propozycja rozmów wywołała gwałtowne sprzeciwy członków partii i OPZZ, ale gen. Jaruzelski zdołał przeforsować swoje stanowisko, usuwając z kierownictwa PZPR większość przeciwników porozumienia z opozycją. Zwróć uwagę uczniów na fakt, iż oferta komunistów trafiła na podatny grunt w szeregach opozycji. Stojący na czele Krajowej Komisji Wykonawczej Lech Wałęsa oraz jego doradcy – wywodzący się z kręgów dawnego KOR oraz środowiska Klubu Inteligencji Katolickiej – uważali, że rozmowy z komunistami są jedyną możliwą drogą do legalizacji związku i prawdziwej demokracji. Na koniec tej części zajęć poproś uczniów, aby zapisali w zeszytach, iż wszystkie kwestie związane z rozpoczęciem obrad Okrągłego Stołu ustalono 27 stycznia 1989 r., na spotkaniu Lecha Wałęsy z gen. Kiszczakiem w podwarszawskiej Magdalence, ośrodku rządowym, należącym do MSW.

**2) Wyjaśnij uczniom określenie Okrągły Stół.** W tym celu odwołaj się do ministrowiczka



(załącznik nr 1). Poproś uczniów o uważne przeczytanie różnych opisów Okrągłego Stołu, a chętnych uczniów o skomentowanie własnymi słowami tego pojęcia. Następnie poproś, aby dwaj wybrani wcześniej uczniowie, mający talent aktorski odczytali na głos treści zawarte w materiale „Kto i z czym do Stołu?” dotyczące celów, jakie przyświecały obu stronom obrad. Jeden uczeń przybliży klasie informacje o stronie rządowej, drugi o opozycji (załącznik nr 2).

**3) Zasygnalizuj uczniom, że sam mebel - okrągły stół**, który ustawiono w pałacu Rady Ministrów- obecnym Pałacu Prezydenckim na Krakowskim Przedmieściu w Warszawie, miał znaczenie symboliczne. Przy nim miały miejsce jedynie: uroczyste spotkanie rozpoczynające rozmowy w dniu 6 II 1989 r. i zamykające całość obrad podpisanie porozumień 5 IV tego samego roku. Wspomnij, iż najistotniejsze kwestie sporne rozstrzygnięto poza oficjalnymi zespołami, w trakcie poufnych spotkań kierownictw wszystkich delegacji, które najczęściej odbywały się w Magdalence. W toczonych tam rozmowach uczestniczyły w sumie 42 osoby. Następnie wskaż uczniom kwestie sporne pomiędzy opozycją a stroną rządową, m.in. nową ordynacją wyborczą do Sejmu, koncepcję drugiej izby parlamentu czy też powołanie w miejsce istniejącej Rady Państwa, urzędu Prezydenta.

**4) Zwróć uwagę uczniów na fakt, iż wśród uczestników obrad Okrągłego Stołu wyłoniono trzy zespoły robocze:** do spraw gospodarki i polityki społecznej, któremu przewodniczyli Władysław Baka i Witold Trzeciakowski; do spraw pluralizmu związkowego, któremu przewodniczyli Tadeusz Mazowiecki i Romuald Sosnkowski oraz do spraw reform politycznych, któremu przewodniczyli Bronisław Geremek i Janusz Reykowski. Następnie podziel połowę klasy na dwie grupy: reprezentantów strony rządowej i opozycji. Każdej grupie przydziel zadania oraz materiały pomocnicze. (załącznik nr 3). Jednocześnie uczul uczniów, że ze względu na ograniczony czas, jaki będą mieli na wykonanie zadania, powinni podzielić się pracą tak, aby każdy członek zespołu mógł uczestniczyć w wykonaniu zadania. Po zakończeniu pracy każda z grup zasiada przy wspólnym stole, ustawionym wcześniej na środku sali. Rozpoczyna się symulacja obrad – prezentowanie stanowiska obu stron w kwestii powołania urzędu Prezydenta i jego kompetencji, kwestii utworzenia Senatu oraz opracowania zasad ordynacji wyborczej. Poproś uczniów, aby uważnie słuchali tego, o czym będą mówić ich koledzy.

**5) Omów organizację obrad.** Uświadom uczniom, iż reformy wymagały wszystkie dziedziny życia społecznego. W związku z tym powołano także stoliki: ekologiczny, rolniczy, kultury, nauki i oświaty. Poszczególne stoliki powoływały tzw. podstoliki, a te wyłaniały czasem zespoły robocze. Piętrzyły się podczas obrad załączniki, ustalenia, stanowiska. Przez Pałac Namiestnikowski przewijali się doradcy specjaliści - prawie 500 osób.

**6) Następnie tym uczniom, którzy nie brali udziału w obradach na temat kompetencji prezydenta,** zleć do wykonania zadanie, polegające na symulacji obrad zamykających wspólne rozmowy pomiędzy stroną rządową a opozycją. Zadanie opatrzone instrukcją (załącznik nr 4) dotyczy zaprezentowania uzgodnionych postanowień. Pozostałych uczniów poproś, aby uważnie słuchali tego, co będą referowali ich koledzy oraz by najważniejsze postanowienia zapisali w zeszytach.

**7) Zwracając uwagę uczniów na fakt, iż rozmowy Okrągłego Stołu po dziś dzień**



**rozpalają emocje i budzą głębokie kontrowersje, rozdaj** uczniom materiał pomocniczy, zawierający różne opinie na temat obrad strony rządowej z opozycją od II do IV 1989 oraz wyniki sondażu oceniającego owe rozmowy z perspektywy 20 lat, przeprowadzonego przez CBOS w I 2009 r. (załącznik nr 5 ). Następnie powiedz o tym, że dla jednych Okrągły Stół jest synonimem zdrady narodowej, a dla innych stanowi świadectwo roztropności Polaków, dzięki której możliwe stało się bezkrwawe przejście z PRL do III Rzeczypospolitej. Jako pracę domową zaproponuj uczniom napisanie własnej opinii na temat: „Czym było porozumienie kierownictwa „Solidarności” z władzami w latach 1988-1989, którego symbolem stał się Okrągły Stół”. Na kolejnych zajęciach możesz przeprowadzić głosowanie w klasie: czy obrady Okrągłego Stołu były korzystne dla Polski? Czy uczniowie oceniają je jako intrygę władz, w którą dały się wciągnąć elity opozycyjne?

### **8) Podsumowując lekcję, poproś o dokończenie przez uczniów zdań:**

Na dzisiejszych zajęciach najważniejsze dla mnie było....

Na dzisiejszych zajęciach najciekawsze dla mnie było....

Na dzisiejszych zajęciach najbardziej zaskakujące/ trudne było ....

## **ZAŁĄCZNIK NR 1**

### **MINI-SŁOWNICZEK POJEĆ**

**Komitet Obywatelski** – działająca w latach 1988-1992 reprezentacja środowisk solidarnościowych przy Lechu Wałęsie. Komitet został powołany w celu przygotowania strony opozycyjnej do rozmów okrągłego stołu. Skupiał intelektualistów i działaczy opozycyjnych popierających linię polityczną Wałęsy.

**Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych (OPZZ )** – utworzona w 1984 r. centrala związkowa do 1990 r. grupująca oficjalne związki zawodowe, które powstały po delegalizacji „Solidarności”. OPZZ było podporządkowane PZPR. Na czele Porozumienia stał Alfred Miodowicz.

**Opozycja** (z łac.) - ugrupowanie lub grupa ugrupowań, w szczególności partii politycznych, przeciwstawiających się polityce rządu, nie tworzących rządu i dążących do przejęcia władzy.

**Związek zawodowy** – organizacja zrzeszająca pracowników, stawiająca sobie za cel ochronę ich interesów.

**Negocjacje** – sposób osiągania porozumienia przez strony o sprzecznych interesach. W negocjacjach dąży się do znalezienia takiego rozwiązania konfliktu, które byłoby maksymalnie zadowalające dla wszystkich uczestników sporu.

**Partia polityczna** – organizacja, której celem jest zdobycie i sprawowanie władzy państwowej, po to, aby realizować swój program polityczny



**Cenzura** –urzędowa kontrola różnych rodzajów wypowiedzi (książki, gazety, filmy, programy telewizyjne i radiowe) pod względem ich zgodności z ideologią głoszoną przez władzę

**Nomenklatura** – zasada nomenklatury polegała na tym, że wszystkie ważniejsze stanowiska w państwie były niedostępne dla ludzi, których partia – Polska Zjednoczona Partia Robotnicza (PZPR) – nie akceptowała.

**Obrady okrągłego stołu** – rozmowy między przedstawicielami opozycji, związanymi z „Solidarnością”, a reprezentantami obozu władzy prowadzone 6 II – 5 IV 1989 r. w Warszawie i rządowej willi w Magdalence. W intencji kierownictwa partyjnego, które było inicjatorem obrad, okrągły stół miał uwiarygodnić reformy systemu , pozwalając PZPR zachować dominującą pozycję. Bezpośrednimi efektami negocjacji były: legalizacja „Solidarności” oraz częściowo wolne wybory 4 VI 1989 r., a następnie powstanie rządu Tadeusza Mazowieckiego.

**Okrągły Stół** – oznaczał rozmowy między przedstawicielami nielegalnej wówczas „Solidarności”, a reprezentantami obozu rządzącego, związanymi z PZPR. W obradach uczestniczyli też przedstawiciele Kościoła, a także działacze OPZZ

**Załączkowy Okrągły Stół** – spotkanie w willi MSW przy ulicy Zawrat w Warszawie 15 IX 1988 r., przygotowujące organizację właściwych obrad, kiedy gen. Kiszczak podejmował Lecha Wałęsę oraz prezesa KIK, prof. Andrzeja Stelmachowskiego, a towarzyszył im ks. Alojzy Orszulik

## **ZAŁĄCZNIK NR 2**

### **„KTO I Z CZYM DO STOŁU?”**

#### **Uczeń nr 1 (zapowiada, jak konferansjer podniosłe, głośno)**

##### **Głównymi uczestnikami obrad ze strony rządowej byli:**

Minister Spraw Wewnętrznych – gen. Czesław Kiszczak Prezes Narodowego Banku Polskiego – Władysław Baka Ministrowie: Aleksander Kwaśniewski i Stanisław Ciosek  
Działacze partyjni: Janusz Reykowski, Kazimierz Cypryński, Andrzej Gdula Szef OPZZ – Alfred Miodowicz

#### **Uczeń nr 2 (zapowiada, jak konferansjer podniosłe, głośno )**

##### **Głównymi uczestnikami obrad ze strony opozycyjno-solidarnościowej byli:**

Jacek Kuroń, Adam Michnik, Tadeusz Mazowiecki, Bronisław Geremek, Władysław Frasyniuk, Andrzej Stelmachowski, Lech Kaczyński, Zbigniew Bujak

#### **Obaj uczniowie – wspólnie**





Szefami delegacji obu stron byli odpowiednio: ze strony rządowej - **gen. Czesław Kiszczak**, ze strony opozycji – **Lech Wałęsa**

### **Uczeń nr 1 , jako rzecznik strony rządowej**

Naszym dalekosiężnym celem było wmontowanie opozycji w istniejący system polityczny państwa, który uległby pewnym, dość istotnym zmianom, lecz w dalszym ciągu pozostałby systemem niedemokratycznym

### **Uczeń nr 1 , jako rzecznik opozycji**

Naszym dalekosiężnym celem była radykalna zmiana ustroju politycznego Polski z komunistycznego na ustrój demokracji parlamentarnej, w stylu zachodnim. Najważniejszym zaś celem bezpośrednim była dla naszej strony legalizacja „Solidarności” i ściśle z tym związane zniesienie obowiązującego od czasów stanu wojennego zakazu istnienia więcej niż jednego związku w zakładzie pracy.

## **ZAŁĄCZNIK NR 3**

### **SYMULACJA OBRAD PRZY STOLIKU POLITYCZNYM<sup>1</sup>**

#### **ZADANIE DLA GRUPY REPREZENTUJĄCEJ OPOZYCJĘ**

#### **KROK I**

Wyobraźcie sobie, że jesteście przedstawicielami strony opozycyjno-solidarnościowej i zasiadacie w zespole obradującym przy stoliku politycznym. Pamiętajcie, że to przy tym stoliku decydowano o sprawach ustrojowych, kompetencjach prezydenta, ordynacji wyborcza oraz utworzeniu Senatu.

#### **KROK II**

Przeczytajcie uważnie informacje dotyczące stanowiska oraz taktyki argumentowania własnego zdania w powyższych kwestiach, będących przedmiotem obrad ze stroną rządową.

#### **KROK III**

Następnie podzielcie się zagadnieniami poruszonymi przy tym stoliku, wybierzcie swojego przewodniczącego, ustalcie kolejność wypowiedzi oraz ich treść, aby potem zasiąść przy „klasowym stole obrad” i skutecznie bronić stanowiska strony, którą reprezentujecie.

**Na przygotowanie macie 15 minut**

#### **STANOWISKO OPOZYCJI**

- celem priorytetowym była legalizacja „Solidarności”
- dzielenie się władzą w początkowej fazie obrad nie leżało w sferze zainteresowań opozycji



- przedstawiciele opozycji odrzucili propozycję wspólnego wejścia z przedstawicielami PZPR na listę krajową w wyborach do Sejmu
- nie ułożono wspólnej deklaracji wyborczej opozycji i władz do Sejmu
- domaganie się wolności słowa o druku
- domaganie się wolnych wyborów do Senatu
  - postulowanie, aby Sejm mógł przełamywać ewentualne weto senackie większością dwóch trzecich głosów
- zgoda na sześcioletnią kadencję prezydenta wybieranego przez Zgromadzenie Narodowe
  - zgoda na to, że nowo wybrani posłowie i senatorowie opracują konstytucję, która wprowadzi pełną demokrację
  - konieczność wprowadzenia zmiany prawa o stowarzyszeniach

## **ZADANIE DLA GRUPY REPREZENTUJĄCEJ STRONĘ RZĄDOWĄ**

### **KROK I**

Wyobraźcie sobie, że jesteście przedstawicielami strony rządowej i zasiadacie w zespole obradującym przy stoliku politycznym. Pamiętajcie, że to przy tym stoliku decydowały się sprawy ustrojowe, kompetencje prezydenta, ordynacja wyborcza oraz kwestia utworzenia Senatu.

### **KROK II**

Przeczytajcie uważnie informacje dotyczące stanowiska oraz taktyki argumentowania własnego zdania w powyższych kwestiach, będących przedmiotem obrad ze stroną opozycyjno-solidarnościową.

### **KROK III**

Podzielcie się zagadnieniami poruszonymi przy tym stoliku, wybierzcie swojego przewodniczącego, ustalcie kolejność wypowiedzi oraz ich treść, aby potem zasiąść przy „klasowym stole obrad” i skutecznie bronić stanowiska strony, którą reprezentujecie.

**Na przygotowanie macie 15 minut**

## **STANOWISKO STRONY RZĄDOWEJ**

- propozycja, aby przedstawiciele „Solidarności” wystąpili wspólnie z działaczami PZPR z listy krajowej
- druga izba parlamentu powinna składać się z przedstawicieli mianowanych przez prezydenta na wniosek zarówno „Solidarności”, jak i partii obozu rządzącego
- forsowanie zasady wybierania po dwóch senatorów z każdego województwa, niezależnie od liczby jego ludności. Przekonanie o zwycięstwie w województwach z mniejszymi ośrodkami



miejskimi.

- prezydent posiadający szerokie kompetencje, jako gwarancja zachowania wpływów formacji komunistycznej w Polsce. Kandydatem miał być gen. Wojciech Jaruzelski
- prawo weta ustawodawczego oraz możliwość rozwiązywania parlamentu przez prezydenta
- mandaty w wyborach do Sejmu z góry podzielone na kilka grup – 65 % miejsc w Sejmie zarezerwowanych dla kandydatów wywodzących się z partii i stronnictw obozu rządzącego

## **ZAŁĄCZNIK NR 4**

### **POSTANOWIENIA KOŃCOWE**

Waszym zadaniem będzie wygłoszenie przy „klasowym stole” najważniejszych postanowień kończących obrady Okrągłego Stołu. Każdy z was wygłasza jedno z proponowanych poniżej postanowień. Wybrany spośród was uczeń odczytuje wstępny fragment porozumienia z 1989 r. Pamiętajcie o odpowiedniej formie gramatycznej wygłaszanego tekstu. Zastanówcie się, w jaki sposób przedstawiłby owe porozumienia przedstawiciel opozycji, a w jaki reprezentant strony rządowej?

I.

*„Po latach kryzysu gospodarczego i konfliktów politycznych Polska stoi przed wielkim zagrożeniem, ale i wielką szansą. W obronie przed kryzysem i w działaniach na rzecz reform Polacy mogą i powinni się porozumieć. Podstawą porozumienia są zasady przyszłego systemu politycznego, wypływające z niezbywalnego prawa obywateli do życia w państwie, które w pełni urzeczywistnia suwerenność narodu.”<sup>2</sup>*

II.

Jednym z najważniejszych ustaleń Okrągłego Stołu było utworzenie Senatu oraz zgoda na kontraktowe wybory do Sejmu, w którym 65 % miejsc zarezerwowano dla PZPR, ZSL i SD oraz prokomunistycznych organizacji katolickich – PAX, UCHS i PZKS. O pozostałe 35 % miejsc, czyli 161 mandatów mieli walczyć w wolnych wyborach kandydaci bezpartyjni.

III.

Wprowadzono wolność słowa, zniesiono cenzurę, a opozycja otrzymała dostęp do mediów.

IV.

Zapowiedziano wprowadzenie wolnego rynku oraz zrównanie własności państwowej z prywatną.

V.

Zagwarantowano wolność powoływania i działalności partii politycznych i związków zawodowych.

VI.





Podjęto decyzję o zmianie prawa o stowarzyszeniach, co umożliwiło rejestrację „Solidarności”.

## **ZAŁĄCZNIK NR 5**

### **OPINIE NA TEMAT TEGO CZYM BYŁ OKRĄGŁY STÓŁ**

*W Magdalence wyczułem grę, by co bardziej radykalnych działaczy „Solidarności”, mniej ugodowych – złągodzić, Już dobór uczestników sam o tym świadczył.*

*(...) A potem nastąpiła najbardziej haniebna chwila. Na stanowisko prezydenta zaproponowano dwie kandydatury: Kiszczaka i Jaruzelskiego. Jak można było na posiedzeniu KKW „Solidarności” w ogóle brać pod uwagę te kandydatury na najwyższy urząd w państwie  
**Alojzy Pietrzyk- przedstawiciel strony opozycyjno-solidarnościowej***

*Okragły Stół był zwycięstwem rozsądku. Udał o się przy tym symbolu zebrać mocno zwaśnione, zantagonizowane strony. Okragły Stół umożliwił bezkrwawe przekazanie władzy i bezrewolucyjną zmianę ustroju<sup>3</sup>*

**Opinia gen. Czesława Kiszczaka**

*Strategicznym celem kierownictwa partii było uzyskanie w Polsce i za granicą nowej legitymacji dla własnych rządów. Ceną miała być jakaś forma legalizacji opozycji. (...) Role decydującą odegrała gotowość ekip – Jaruzelskiego i Wałęsy – do rozmawiania. Tylko każdy z nich rozumiał inaczej sens i cel tych rozmów.*

**Opinia Adama Michnika**

### **WYNIKI CBOS: Polacy o Okrągłym Stole w 20. rocznicę rozmów.**

Fragment z raportu:

Większość badanych uważa, że przyjęty wtedy sposób przeprowadzenia zmian w Polsce miał swoje dobre strony, ale kompromis był zbyt daleko posunięty. Prawie co trzeci respondent przychylił się do stwierdzenia, że zmiany tam zapoczątkowane były najlepsze, najbardziej właściwe w obecnej sytuacji.

Na uwagę zasługuje także duży procent osób, które nie mają zdania na powyższy temat.

*Dzisiaj można myśleć, że wiele rzeczy byliśmy w stanie zrobić inaczej. A ja powiem Pani, że nic więcej, nic mądrzej, nic szybciej nie dało się zrobić. Nie byliśmy w stanie nic więcej zrobić, nie byliśmy przygotowani do rządzenia. Osiągnęliśmy i tak maksimum tego, co było możliwe.<sup>1</sup>*

**Opinia Lecha Wałęsy**

*Umowa Okrągłego Stołu oznaczała całkowitą przebudowę ustroju państwa. Naród odzyskiwał suwerenność. Wynegocjowane przy stole obrad nowe instytucje władzy – Senat, urząd prezydenta – stały się składnikami ustroju III Rzeczypospolitej. (...) W 1989 r. najważniejszy był fakt, że drogę do przebudowy państwa otwiera umowa, a nie „zdobycie Bastylji”(…) W Polsce*



*porozumienie okazało się punktem startu do gospodarczego cudu.<sup>2</sup>*

***Opinia Zbigniewa Bujaka***

*Prezydentem mógł zostać przedstawiciel „Solidarności” lub co najmniej osoba neutralna, a wybrany został twórca stanu wojennego. Mógł powstać rzeczywiście solidarnościowy rząd, ale najważniejsze mandaty rozdano PZPR.( ...). Kompromisy szły za daleko, a wielu możliwości nie wykorzystano<sup>3</sup>*

***Opinia Leszka Moczulskiego***

---

<sup>1</sup> Na podst. Drogi do wolności, drogi do wspólnej Europy, pod red. J. Eislera, wyd. Instytut Lecha Wałęsy, Warszawa 2008, s.128-129

<sup>2</sup> Cyt. za T. Małkowski, J. Rzeźniowiecki, Historia dla klasy III G, Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe, Gdańsk 2000, s.308



<sup>1</sup> Na podst. Paula Podogoni, Okrągły Stół, czyli polski Rubikon, Prószyński i s-ka, Warszawa 2009

<sup>2</sup> Z.Bujak, Aksamitny szturm na Bastylie, „Gazeta Wyborcza”, 16 II 1999 r., cyt. za Mikołaj Gładysz, Czasy współczesne, Historia klasa III, Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe, Gdańsk 2002, s. 194-195

<sup>3</sup> op.cit., Spór o Polskę 1989-1999, Wybór tekstów prasowych, oprac. P. Śpiewaka, Warszawa 2000

